

Emili Vendrell Ibars

El secret de Mas Pargual

Drama en dos actes i en prosa

Acte primer

Emili Vendrell Ibars

El secret de Mas Pasqual

Drama en dos actes i en prosa

Barcelona Juny 1922

Personatges

Gràcia	20 anys
Pepa	40 "
Blimentà	25 "
Carne	18 "
Marguerida	28 "
Jaume	30 "
Avi Jordi	80 "
Salvi	27 "
Bieló	25 "
Nasi	22 "
Esfol	20 "

Homes i dones que no parlen.
Dos mossos de l'Esquadra.

Època actual. Dreta i esquerra la del actor.

L'acció passa a un poble de muntanya i en ple mes de Setembre.

3/ Acte Primer

L'escena representa dins del barri d'una masia. A n'el fons la gran façana de la casa tota blanca amb gran portalada al mig, dos finestres a planta baixa, un a cada costat de portalada. Dos pedrigos ~~de planta~~, un sota cada finestra. Dos finestres a mitja façana que seràn les de les habitacions superiors de la casa, totes practicables. Quasi tocant a la teulada entre les dos finestres un rellotge de sol. A l'esquerra un mur de desde la casa fins al prosceni amb una porta que dona a l'era de la masia. A la dreta un altre mur també desde'l fons fins al prosceni. A l'últim terme, dreta, quasi tocant a la casa, sota d'uns enfarrats per on s'hi enreda una parra ben proveïda de raïms sucors, una porta practicable que va al celler.

Es pel temps de la verema.

41/
Al descloure la cortina el sol palit
d' un matí que comença bat sobre la casa
que gradualment anirà agafant força fins al
final de l' acte que tota l' escena estarà a-
marada de sol. L' escena resta un moment
sola. Durant aquesta curta pausa se senti-
rà xerrameca i alguna tonada popular, de
la gent que cull ramus per aquells volts.

Surt Gracia de la casa escombrant.

Gracia = bon canten! Molt trista De bon matí ja
canten --- com els ocells!... Qui pogués
cantar com vosaltres, cors alegres!...

S'aixuga amb el rebés del davantal les lla-
grimes que li cauen rostre avall. Pausa
curta. Gracia segueix escombrant. Per
l'esquerra compareix en Jaume se-
guit de dos homes que amb uns rama-
lers porten una portadora plena de
ramus.

Jaume = Veniu! Per aquí!

Desapareixen per la dreta. Altre pausa.
Torna a compareixer en Jaume

5/ Jaume = A Gràcia Ja t'has llevat, noia?

Gràcia = Ui, qu'en fa d'estona!

Jaume = Perque escombra No t'escarrassis dona! No veus qu'en dies com el d'avui no pot estar-o de net!

Els dos homes que han entrat al celler amb en Jaume tornen amb la portadora buida travessen l'escena i desapaixen per l'esquerra, sens interrompre el diàleg.

Gràcia = Escombro per fer alguna cosa! Finc la viciam arreglada... els porcs nets... he abeurat l'euga...

Jaume = Be, tu mateixa! Abraçant-la content Guina cullita enguany Gracieta! Cada cep mitja portadora de most! Pausa curta Que no n'ets pas contenta germana?

Gràcia = Si, que n'estic!

Jaume = separant-se d'ella contrariat Ningú ho diria doncs! Jo t'he parlat que'l cor ben salta d'alegria i tu...

Gràcia = esforçant-se pera dissimular sa tristesa Però... si jo també n'estic de contenta!

Jaume = Doncs no ho sembla! No ho sembla, ja t'he dit!

Gràcia = sempre fingint Perque no tinc d'estar-o?

Jaume = O!... que se jo! Justament així es el que'm neguiteja i m'té de mal-humor tot el dia... o millor dit... ja fa dies que'm tens amoïnant.

Gràcia = Estàs carregat de manies! Sempre m'ens veus amb la mateixa!

6/ Janne = So que gracieta... ja fa massa temps que dura! Ja, tres mesos que tu... vaja... que tu no ets la mateixa d'avants!

S'hi acostà molt i li donà mig abraçant-la carinyós.

Que no'm porto be amb tu? Que no t'estimo prou germana? Digas!

Gracia = Si, Janne, si!

Janne = Doncs... la veritat, no t'entenc!

Pausa curta. En Janne s'aparta d'ella i deu desapareixent cap dins la casa.

Si m'estimessis com dius, no m'ho faries això!

Desapareix. Ella sospira fonament i torna a escombrar després de passar-se la mà pel front. Compareixen per l'esquerre en Nasi i en Eofol amb una portadora plena de rams. No s'han adonat de la Gracia. Deixen la portadora a terra per reposar.

Nasi = Ja t'ho dic noi. No't fassis il·lusions que no'l pots fer tu aquell paperàs. S'haurà de fer el noi de can Xèlic.

Eofol = Sembla mentida que havent-me vist a fer comedia'm diguis això, ara tu!

En Janne compareix de nou pel fons i es queda escoltant.

4/ Nasi = Burlant-se'n No... tu ja ho fas bé, no vuis pas
dir que no'n sapigues. Però es que aquella o-
bra es en castellà, i vaja que a-ne tu... això
del castellà et be una mica gran!

Janne = Que ha de durar gaire així, nois?

En Nasi i en Eofol tots escorreguts
agafen la portadora i se'n entren
cap al celler.

Nasi = És aquest que's fa il·lusions...

Eofol = Ell, que m'entavane sempre.

Janne = Vaja, vaja. Tan tabalot es l'un com l'altre!

Gracia = al moment que Janne va per desaparèixer per l'esque-
ra.

Que voldràs pera esmorzar?

Janne = El que vulguis! Desapareix

La Gracia desapareix cap dins a casa
i simultàniament compareixen per l'es-
querra dos homes amb una portadora ple-
na i se'n entren al celler. Tornen en
Nasi i en Eofol amb la portadora
buida.

Nasi = Si, nois si. No deixis d'estudiar per còmic que
aviat et diran Don Eofol!

Eofol = Enfadant-se Tu sempre't rius de mi, i un dia...

Nasi = Bo! E' enfades? Ja, ja, ja!

Eofol = És que tu... Desapareixen per l'esquerra

8/
Venen de l'esquerra l'Avi Jordi la
blimenta i la barme.

Jordi = Vosaltres podeu dir el que vos sembli, però mi-
reu si 'n tinc d'anys; un bon feix qu'eu
duc a l'esquerra, oi? Doncs mai l'he vis-
ta una cullita com la d'enguany.

blime = Ben abudosa per cert!

barme = No pot ser-o més, ja veieu!

Jordi = Bona terra, bona gent. Diu l'adagi. Mes jo
dic: Bona casa, casa on tot es boudat, bon
radesa i bones creencies, bones cullites i bona
sort! Que Deu no's descuida mai dels bons.
Aquesta casa, mireu-la, ha vist naixer i morir
a l'home mes bonrat del mon!... Que al cel
sia!

barme = Aixís ho diu també el pare!

blimenta = I tot bon! Que... vaja, d'homes com l'He-
reu Pasqual - ei! jo dic el qu'he sentit, per-
que apenes m'eu recordo, que quan va morir
jo era xiqueta, xiqueta - que, vaja... que no
n'hi han avui com l'Hereu, al cel sia!

Jordi = Com s'entent, no n'hi han. És qu'eu Jaume
la deu també a la sang la boudat que ja's co-
neix qu'es fill d'aquell sant home. No'm
direu pas que'n Jaume siga dolent, mal llamp!

blimenta = Així no!

Formen aquells dos homes que ha poc entra-
ren al celler, amb la portadora buida
i desapareixen sens interrompre'l diàleg.

Jordi = Ni la gracieta!

Barne = Tampoc.

Jordi = Entusiasmats Jo'ls vaig veure naixer a ~~tots~~
~~els~~! Emocionats Qu'hermosos i arcerits qu'eren!
Sempre'ls tenia entre cames, je, je, je! Bon
que jo era mes enjoguessats qu'ells... Els
estimava tan... li espumen els ulls que...
que'm feren una llàgrima quan va morir-se
la seva mare!... Eren tan petits!...

Blimentà = Hei ben treballat una bona picossada d'amys
fa, l'avi, a la masia?

Jordi = Batna!... Si n'he perdut el compte ja dels
anys que fa! Per això l'estimo tant jo aques-
ta casa! Mirau-la... mirau-la quina pat-
xoca! No n'hi ha pas cap mes en tota la
rodalia com aquesta! Engrescant-se Escolteu,
a voltes m'en pujo a n'el turonet de canó d'io ex-
pressament pera contemplar-la! Sembla una
lloca voltada dels seus pollets, vista d'és d'allà
dalt! Totes, petites, esquifides, ~~ta~~... i ella tan
gran, tan majestuosa!...

Barne = Si que li porteu voluntat, avi!

Blimentà = Jo penso, avi, que sense aquesta... - no es que
vulga desmereixer-la per xò - però jo crec que
a Vila n'hi ha d'altres que son tan grans i
que fan tanta patxoca!

Jordi = Si! La de canó Mel, la de canó Vilagarcia, la
de canó Rocacorba... Totes tres son tan grans
com aquesta i fins mes i tot, si voh, però a
totes hi ha un nivell - que tots ho sabem però

que les enfos queixen. I no es pas que les parets si-
guin mes amples i mes altes el que fa resaltar
una casa! És l'horradesa que il·lumina les
parets i les apuntala! Mirau-la, mirau-la!
Vitat que no us fa por de que us caiga a sobre?

Blimentu = És que...

Jordi = [interrompent-la] Doncs jo, quan passo frec a
frec de les cases que us he anomenat, hi passo
amb por perquè'm sembla que trontollen i que
m'han de caure al ~~sot~~ damunt!

Barne = Uii!... Qu'esteu engrescat, avui!

Jordi = Que no es vitat això que us dic? Que ni hi ha
cap mes de casa que compti amb una història
d'horradesa com aquesta?

Blimentu = O, història, sí!

Jordi = I ara! En Jaume i la Gracieta, no es com-
porten com...

Barne = [Mirant amb intenció a la Blimentu] O, no ho dir
pas aixís... qui jo se!

Jordi = Que vols dir?

Blimentu = [apar a la Barne] Calla!...

Jordi = [Amb mes energia] Que vols dir!... Parla!

Blimentu = [apar a la Barne i donant-li un pesic] Boca mo-
lla, serraire!

Barne = [queixant-se del pesic] Ai! És que jo ho deia per...

Jordi = Dignes, dignes, sens embuts!... Que vui que par-
lis ben clar! Mentre jo siga viu no consentiré
que cap mala llengua...

Blimentu = Vaja l'avi!... fins aquí no ha dit res que...

11/ Jordi = [mes enfadat i aferrat a la seva] És que jo li fare' dir... que...

blimenta = Callen! Callen Jordi que ve la Gracieta!

Carne = Xeueu, jo no'm crec res del que diuen sabeu, perquè aquesta i...

blimenta = [a Carne] Calla que me la pagaràs!

Jordi = Dignes, perquè t'atures!... Reira!...

blimenta = Mal llamp!...

Compareix la Gracia pel fons amb una cadira, la deixa i s'en torna dins la casa.

Gracia = [al sortir] Ola avi; i vosaltres. Ja sou aquí?

Jordi = Bon dia Gracieta!

Carne = Ja es hora oi? / a l'avi quan Gracia s'en ha tornat a
dins

Que us heu enfadat, avi Jordi? Jo no...

Jordi = O, es que vosaltres, les dones...

La Gracia torna amb un pauc amb soba blanca i s'assen i comença a plegar-la.

Gracia = Que voleu creixer, avi?

Jordi = [anant a seure a n'el pedris] Teus rabís noia!

La Carne i la blimenta s'acosten cap a la Gracia. Se sent el caràcter de dos que discuteixen i compareixen de nou en Totol i en Nisi amb la portadora plena.

1/2 Blimentà = Ja tens la roba neta?

Gracia = Si. Absir vaig rentar!

Carne = Nosaltres a casa fins demà passat no rentarem!

Nasi = invisible encar Ja t'ho dic, m'agradaria veure't en el «Canorrio» Eofol. Ja, ja, ja!

Eofol = No t'ho vullis més de mi que... compareixen

Nasi = És que a n'aquell troc que «doña Ties»...

Blimentà = Que encabones tu?

Nasi = adonant-se'n. Ala salada!

Desapareixen per la dreta amb la portada

Blimentà = Ola carambana!

Nasi = de dins al celler Com tens les camels minyona?

Blimentà = Amb una dinia per saltar que...

Nasi = Doncs mira, ara esmorcarem i compareixent a sobre'l reixat s'ha dit. A!, però escolta! No t'hi escarrassis massa, eh? No gastis massa delit que demà es festa i a la nit hi ha encarnades i ball al carrer de'n Xèlic.

Blimentà = Ja ho sabia tonto!

Eofol = compareixent Que no ballarem cap ball tu i jo Blimentà?

Blimentà = Els tinc compromesos, noi!

Nasi = Amb mi?

Blimentà = Amb tu? Quines il·lusions et fas, minyo!

Nasi = Si demà no ballas amb mi, et farei la traveta amb el peu perquè ^{ten vagis} ~~cargues~~ a terra.

Blimentà = Això ja ho veurem! ^{de narros}

Eofol = I tu, Carne, que també'ls tens compromesos?

Carne = No'm comprometo mai cap jo, de ball! És que

primer arriba.

Tornan els dos homes que'm vist amb
un altre portadora plena i desapareixen
cap al celler.

Nasi = a Tofol Bo, ja no ballaràs!

Tofol = Perquè?

Nasi = Perquè tu sempre fas tart.

Jordi = Sembla que t'ha guipat Tofol, je, je, je!

La Gracieta s'en entra dins la casa

Tofol = Be, així ja ho veurem!

Nasi = Hem desafies?

Tofol = Si!

Nasi = Doncs jo't juro que no en ballaràs ni un!

Compareix la Pepa per la dreta tota
desesperada, causada de tan correr.
Els dos homes surten del celler sense la
portadora i van cap a la Gracia que
en aquest moment surt de la casa
amb quatre plats de mongetes i una
porrona amb vi.

Pepa = Ai, Deu vos guard!

Gracia = donant un plat a cada home. Benin!

Pepa = Oi, que som fet tart nosia?

Gracia = A la Pepa Que t'passa que veus tan sofocada!

¹⁴/Pepa = Ai, m'ha passat un cas!...

Gràcia = Vaja, vosaltres dos! Tu, Nasi... Tofol!

aquests dos estaven distrets discutint encara
del ball. Al cridar-los la Gràcia cor-
ren a buscar el plat que aquesta els
hi dona. Els dos homes s'han assegut
a n'el pedris del fons dreta i en Na-
si i en Tofol amb el plat a les mans
van menjant passejant-se amunt i a-
vall de l'escena, fent part a n'els
diàlegs quan s'indiqui. Eragnejan
de la porrona que tindran els dos homes
sobre el pedris. La Gràcia torna a
la feina interrompuda.

Jordi = a Pepa Vaja explicat! s'aixeca i va cap a n'ella

Carne = Deixa'la respirar!

Glimenta = Si sembla que s'mori!

Pepa = Doncs res, qu'he sortit de casa qu'encar ~~era~~
fostava i jo que segueixo carretera avall, cap a-
quí, saben? Quan m'ha semblat sentir fressa
a baix a la marxada de la carretera. De
moment no n'he fet cas i he continuat a-
vall, un xic més depressa perquè... la vitat aque-
lla fressa m'ha semblat qu'era d'algú qu'estava
amagat, i he tingut por!

Nasi = que s'ha acostat a n'el cotlle que fan els qu'escollten
a la Pepa Devia ser un garipau, je, je, je!

Tofol = O una ànima de l'altre món! Batua!

15/ Jordi = Callem vosaltres. Dignes noia!

Pepa = Doncs com vos dic, he caminat mes depressa un xic esporuguida perquè he pensat que podia ser un mal-factor d'aquells que roben noies, i...

Elimentà = Ja, ja, ja! Has tingut por de que't robessin?

Jordi = Rient també És clar! No es una noia ella?

Nasi = Si, de quaranta anys!

Pepa = Rápido Mentida! Mala llengua! Tots riuen

Jordi = aturant-la Vaja... deixals dir i acaba d'explicar.

Pepa = És que aquest Nasi!...

Eofol = Dignes, pesada!

Carne = És tal!

Pepa = Doncs veureu que jo vinga anar, depressa, depressa... que no gosava girar-me... quin tot de cop sento passos al meu darrera, molt a la vora. Jo que'm giro de sobte i... O, encara tremolo! Un home tot negre de la cara, anava per agafar-me.

Nasi = moteta sempre Això ja es mes seriós.

Elimentà = donant-li un cop Calla tu!

Pepa = Quin esglai! Jo, que allavors ben poso a correr tan depressa com he pogut, i que no he parat fins al poble. M'en he entrat a la farmàcia pera referme del sust... que creien que m'hi ha per morir-si. Tot hom riu Si, poden riure... ja us hauria volgut veure ja a vosaltres!

16/ Jordi = Devies somniar.

Carne = Hi tal!

Blimenta = Un home negre?...

Nasi = Que havia sortit de la carbonera?

Totol = Serios Vaja no hi feu mes broma que potser
si que un mal intencionat...

Pepa = Interrompent-lo Com s'entent, potser si? No us
dic que l'he vist... amb aquests ulls. I que ai-
xò vull explicar-o a l'alcalde perquè hi enviï
els mossos per alla baix perquè... Ves, com torno
a casa jo aquest vespre!...

Jordi = Ja t'acompanyarem!...

Compareix en Bieló per l'esquerra
reventant-se de riure.

Bieló = amb les mans al ventre Ai, no puc mes! Ja, ja, ja!

Jordi = Bò... un altre?

Gracia = amb fàstic O, quina bogeria!... Quina gent!
s'en entra dins la casa

Nasi = Però acabaries de riure?

Blimenta = Vaja dignes, babau!

Carne = Això!... que hi ha!

Bieló = Que...

No pot explicar-o per la passió de riure que li
torna. Tot s'impacienten.

Jordi = Sembles boig! Acaba d'una vegada!

Tofol = Vaja avoca home!

Janne = Que hi ha! Que us passa!

Bieló = Res... que la Pepa... ja, ja, ja!

Janne = Be estás prou de gresca, noi!

Janne s'en entra dins la casa

Pepa = Que hi ha de la Pepa! Dignes!

Bieló = Si l'haguessen vista, com corria! Semblava una mula desbocada!

Pepa = Que m'has vist!?

Jordi = L'has vista?

Xavi = Aixís... es veritat?

Tofol = L'has vista correr?

Blimentas = Vaja home! Perque expliqui

Bieló = Que si l'he vista? Però, que no ho veieu que encara porto la cara enmasquerada.

gran esvalot i riallades de tot hom
al comprendre la bromada d'en Bieló.

Pepa = Que vols dir?

Janne = molt seria Vaia uns esglais de donar!

Tofol = Així ho trobo mal fet!

Pepa = comprent-o, l'empaita rabiosa Has sigut tu?

Ai, mala pècora... he d'esgarrapar-te.

Bieló = Fugint Quin voleiar de faldilles! Semblaves una loca! Je, je, je!

18/ Nasi = estirant les faldilles a la Pepa que volta per l'es-
cena empaitant a n'en Bielo

Ai, l'home negre!

Pepa = xisclant espantada Ai!... a n'en Nasi En tam-
bè?... Males ànimes!

Bielo = corrent entre la gent Correu! Que vingui l'a-
calde i els mossos!...

Jordi = rient Quines pensades, ja't dic jo!...

Pepa = Atrapant-lo Ara me las pagaràs, mal cor!
pegant-li amb sabia Mala ànima!

Bielo = Ai, ai, ai!... Prou dona! Ai... que mudaré
la pell de l'esquena! Ha sigut una broma!

Pepa = Aixís m'estaria tot avui fins que't morissis,
mal escorpí!

Bielo = Mira que... si'm feges mes, no't busco xicot!

Pepa = fent de pegar-li rapida Mala bestia! Que n'ets
de bestia! començant de to Però no't sou
pet mal, oi?

Bielo = Si't descuides! L'esquena ben cou com bitxo!

Jordi = Ja us dic jo que sou un plaga!...

s'en entra dins la casa rient

Pepa = I tu... no me la portaràs al moli, a n'en Nasi
no, que quan t'agafi!...

Nasi = Vella, vella!

Pepa = Jo vella?... molt enfadada

Va per empaitar-lo, mes al topar amb
en Bielo li diu, carinyosa.

Jo, no't volia fer mal, sabs? Oi, que no t'en

Se fet de mal? És que també me l'has feta mas
sa grossa tu... [un bondadosa] dolentot! És -
colta. [confidencialment] Com està allò del pro
metatge meu, amb aquell mungó de la pedrera!

La bliment i la barne aixís qui en
Jordi s'en ha entrat dins la cara
s'han posat a discutir.

Bielò = Ja li he parlat!

Pepa = [contenta] Si? I que dius?

Bielò = Diu qui ell vol que la seva xicota tingui tota
la dentadura i que a vos... no us voldrà fins
que poseu dents noves... que ja us cauen de...

Nasi = [interrompent-lo] ... de vella que sou!

Pepa = [contrariada] Ximplets!

bliment = [a la barne] Que tu ets una boca molla!...

barne = I tu, una desvarietada!

bliment = [a la Pepa i amb por d'ésser sentida pels de la casa
escolten Pepa. A n'aquesta [per la barne] no li
digueu mai res... de res... sentiu? que ara, de
què que ho dius tot a n'en Jordi!

barne = És mentida, o sentis? Que jo no he dit res!

bliment = Jo era al davant que ho he sentit i encara ho negues?

Bielò = De que us les habeu ara!

bliment = De allò dels d'aquí... de la casa!...

Esofòl = Que hi ha!

Bielò = Dels d'aquí, dius?

Pepa = Si, homes... de la gràcia i en Jaume! [amb misteri]

barne = Deixen-les... que Deu les ha de castigar, per
mal intencionades!

Blimenta = I à tu, per innocent, i per burra!

Nasi = Sou més avespes les dones? Vaja que...

Pepa = Que vols dir?

Nasi = ... jo no ho crec!

Bieló = Ni jo tampoc!

Carne = Ni ningú que tingui seny!

Tofol = Be, veureu, quan aquestes ho diuen...

Nasi = Sou més xafarderes!

Bieló = Això!

Pepa = Si totbom ho diu! I que no us hi heu fixat amb el canviada qu'està... i que sempre busca estar sola que... fuig de totbom?... Si amb la cara se li coneix que...

Blimenta = a n'eu Nasi Doncs perquè no es casa, eh?

Nasi = Perquè no'n deu tenir ganes, la xicota!

Carne = És clar!

Pepa = Si, romansos! De casar-se totbom en té ganes. Ja fa massa que dura això de despreciar a totbom. Deu fer un mes que l'Hereu de mas Vilà va venir a demanar-la per a casar-se i... i li va donar una carbassa com un ~~temple~~ ~~casa~~! I no es pas que l'Hereu no siga un xicot ben plantat... i ric...!

Blimenta = No, crideu tan.

Tofol = És rabó aquesta. No crideu que si us sentien!...

Nasi = Vaja, vaja no parlen més que, sou...

Pepa = Tu ets el ximple!

Nasi = Aquí diràs ximple!

Blimenta = Però que viviu als llims infelissos?

Pepa = Tenen palla al ull! Doncs jo ho dic i ho diré...

2/olla no es casa, perquè amb en Jaume, viuen...

Eufol = Interrompent-la Que torna l'avi!

Pepa = Si tot el poble'n va plé!

blimentà = Que callis!

Jordi = que ve de la casa De que parlen ara?

Nasi = De res!

Jordi = De què, va plé tot el poble?

Pepa = De ... no sab que dir O, coses!

Bieló = ocurrent-se-li de moment De la ... correidissa de aquest matí!

Jordi = Heo be explicat a mi en Jaume ... i en ~~ase~~
riu! En Jaume ve de la casa

Jaume = Saní nois?...

Desapareix per la dreta. Els dos homes deixen els plats i la porrona sobre d'un pedris del fons i s'en van darrera d'en Jaume. En Nasi i en Eufol també deixen els plats.

blimentà = apar à Pepa No parlen pas de res davant de l'avi Jordi que...

Pepa = O, ja! bonn qu'es vell, no bi veu de cap ull pobre, que ja rapapieja!

Nasi = Apa blimentà, à saltar! li fa una broma tancant-la

blimentà = esquitllant-se Taja estigues!

barne = pregant-li i fugint Earambana!

Eufol = Earambana! Je, je, je!

blimentà i barne desapareixen cap dins al celler

²² Xasi = I tu, talòs! Desapareix també seguit d'en Tofol.

Bielò = que ha estat conversant amb en Jordi i la Pepa.
Be, però, Pepa... oi, que no l'avisaràs a l'arcaldé, ni a n'els mossos?... Oh?...

Pepa = empaitant-lo A!... mala bestia!...

Desapareixen també cab al celler

Jordi = Je, je, je! Aquest Bielo! Quins acudits!

En Jordi s'els mira desaparèixer i rin escaperat per el que passa a dins del celler. Compareix Igracia pel fons, s'arreu i continua la feina.

Jordi = Je, je, je! a n'els de dins Prou, prou! Vaix u. na esmena li posaràs, pobre Bielo!

Igracia = Que us passa aví!

Jordi = griant-se Ola, noia!

Iba de sentir-se molta xerrameca i riallades a dins al celler fins que s'indigni, sens interrompre'l diàleg.

Jordi = ba, res!... Quina colla de galifardeius! Ja't dic jo!...

Va a seure's a n'el pedris del fons al costat de la Igracia.

²³ Gràcia = Ja ho podes dir!

Jordi = Bona gent, per això!

Gràcia = A, si!

[Pausa. ella sospira]

Jordi = Une dius?

Gràcia = Res. No dic res!

Jordi = Ah, hem creia!... [Pausa] Escolta Gràcieta!

Gràcia = Vos' direu!

Jordi = Oi, que tu ja ho sabs que jo t'estimo molt?

Gràcia = Si. Perque ho dicu?

Jordi = Veuràs... per... [No sab com explicar-se]

Gràcia = [mirant-se'l amb esverament] Que hi ha avi Jordi! Parleu!

Jordi = O, res!... T'esveres molt? No es res que... Ja veuràs Gracieta, jo ja fa dies que volia parlar-te i...

Gràcia = Que hi ha! Parleu, avi!

Jordi = Ui!... No t'poris aixís, dona!

Gràcia = Si estic tranquila!... [dissimulant] Però parleu!...

Jordi = Doncs... Res, ja t'ho diré! Que el teu germà, en Jaume m'ha emprès diferents vegades i m'ha dit que tu... fa dos o tres mesos que no ets la mateixa d'avant!... Que t'en passa alguna i... vaja que's necesari de que t'expliquis, que...

Gràcia = [trista] Ja m'ho pensava, ja, que seria així! La seva mania!

Jordi = Diu, que tu estàs sempre trista i que... En fi. Que ha notat una transformació en tu, un extrany neguit que't té sempre sorpresa i... vaja que vol que li diguis la veritat del que't passa!

Pausa. La Gràcia no contesta,
es posa les mans a la cara
i plora.

Tens? Tens com tu t'en passa alguna?

Gràcia = No aví! No tinc res!

Jordi = Bona colla Gràcieta! Ara no vaig a parlar-te per
encàrrec del teu germà. Ara só jo, qui't pre-
gunta: - Que tens noia? Que t' passa? Que ho
fa que fuges sempre de la gresca, de la conversa
de totbom? Si, de totbom fuges!... Pius de mi
t'escabulleixes quan pots!

Gràcia = O, no!

Jordi = No ho neguis! Jo t' conec mes que totbom
i... No ho veus venir que el teu caràcter no
pot enganyar! Esbogerrada, riallera com eres..
Y ara... Com es, digues, que ja no m' abraces!
mai! Com es que quan jo arribo a ni aquesta
casa ja no se m'hi acull amb aquella ~~força~~ ^{alegria}
~~de~~ d'avans!...

Gràcia = Aví Jordi, jo...

Jordi = interrumpent-la Com es que quan jo arribo a
ni aquesta casa sempre tens feina? Avans riallera,
satisfeta, contenta de veure'm, venies a rebre'm a
la porta i ho deixaves tot per mi i te'm tira-
ves a ni el coll estrenyent-me en forta abraçada,
com quan eres xiqueta!... I m'explicaves les
teves coses, o entremaliadures, que jo t'hi reia,
i tu m' demanaves consell assient-e a ni els

meus genolls!... I m'acaronaves i'm deies:
- Avi!... Avi!... - bon si de veritat t'en fos!

[Pausa curta] Jo l'he notada, noia, aquesta transformació... aquest canvi tan estrany en tu!

[enternit] Jo t'estimo, nena i les angoixo les teves manyaqueries... sinó que jo no deia res per... per en Jaume! Perquè ell no s'amoïnés! Però avui qn'ell m'en ha parlat, vui sapiguer que és el que t' passa, i vui... [amb resolució] que vui que m'ho diguis, vaja! Nena! Gracieta!

[amb tendresa] Escolta, m'! [li acarona els cabells] El teu pare - que al cel sia - era el meu millor amic... qn'entre ell i jo, no hi era allò d'a-mo i morso... erem amics... germans!... Va morir als meus braços, que tu ja ho sabs, i en un moment dels que quedarem sols, meu tres agonitzava, va dir-me: - Jordi, jo'm moro! Ja m'ho conec! Però moro tranquil perquè sé que tu, Jordi, et cuidaràs dels meus fills! -

Aquesta fou la última voluntat del teu pare; que jo, jo, ben cuidés de vosaltres mentre visquéis!

[plora] Gracieta!... Gracieta!... [amb energia] Jo vui sapiguer, s'aneca tremolós dec sapiguer tot el que t' passa! Jo, per la sagrada memòria d'aquell que fou ton pare, t'exigeixo una explicació!

Gracia = [s'aneca i se li agenolla als peus plorant descontrolada.]
Avi!... Avi Jordi! Soc una desgraciada! Soc una desgraciada!

26 / Jordi = Que vols dir? ... [l'agafa per un braç i l'obliga a aixecar-se]
Vaja, vaja, aixeca't i anserena't! Que't passa,
dignes, que't passa!

La Gracieta s'alça i reposa son cap
à n'el pit de l'avi Jordi que la be-
ra al front, tot eternit.

Bo colta Gracieta! Nena! Perque plores? Eh?
Perque no ho dius tot a l'avi! Que vol dir això
de que ets una desgraciada! Que no t'estima en
Jaume?

Gracia = Si!

Jordi = Que't falta res? No tens tot el que necessites!
No tens tot el que vols?

Gracia = Si, si!

Jordi = I doncs totota! [Escarnint-la] «Soc una desgra-
ciada!» Quins barbarats de dir! Tots es des-
graciats com tu!...

Gracia = Soc mes desgraciada del que us penseu!

Jordi = [acarasant-la] Vaja, vaja! Vine'm aquí, dolen-
tota! Vine'm aquí!

La duu a n'el pedreg del fons i seuen

Vaja no ploris mes! Aixeca el cap, aixega't eh ulls
i... explica tot a l'avi Jordi! Veuràs com tot ple-
gat no es res! Vaja... nena... que'm fa molta
pena, veure't plorar!

²⁴ / Gracia = Si, si avi! Soc una desgraciada! No. Una dolenta soc! Una dolenta!

Jordi = Be... no desbarris mes i... dignes!

Gracia = se li agenolla als peus i se li abraça a les cames

Si avi! Jo us ho contaré tot, tot i a vos sol, com ho feia quan era xiqueta. Ginc necessitat de explicar-vos tot. Mes a vos sol! A vos no mes! A vos que m'estimeu tan com el pare...

S'aixeca esverada i fuig cap un costat de l'escena lluny de n Jordi

O, si el pare fos viu! No! No!... No puc... No puc!... Soc dolenta Avi Jordi... soc dolenta!

Avi Jordi va per acostar-s-i

No, no! Deixeu-me... deixeu-me!...

Se sent en Jaume que s'acosta

Jaume = Veniu, veniu vosaltres dos!

Gracieta = O, avi Jordi callem, callem que ve n Jaume!
No digueu res! Deixeu-me!

Agafa el cova de la roba i desapareix cap a dins la casa. Compareix simultàniament en Jaume seguit de dos homes.

Jordi = Ià la porta de la casa Però nena!... Escolta!...

29 L'gracia = [ja invisible] Deixeu-me!

Jaume = Que feu avi Jordi, aquí tot sol!

Jordi = [després d'un curt silenci, no sabent que dir] (Dts!...
Que vols que fassi!...

Jaume = Que tenim qu'esteu tan groc!... No us sentiu bé?

Jordi = Si!... El cap sembla que...

Jaume = Vinim amb nosaltres a la vinya d'abaix que
us distreureu!...

Jordi = Potser sí, veias!

Jaume = És clar!

Desapareixen per l'esquerra seguint dels
dos homes. L'escena resta un moment
sola. La L'gracia es veurà a les habi-
tacions de dalt endregant i aixugant-se
de tant en tant les llàgrimes. Al
cap d'un curt silenci compareix
en Nasi seguint d'en Tofol.

blimenta = [desde dins] Ont vas Nasi?

Nasi = [a la vista del públic] A fer un traquet!

[adonant-se d'en Tofol] Que vols ara tu?

Tofol = Vin demostrar-te que no soc tan tonto com te
penses! [Desapareixen dins la casa. Pausa]

Nasi = [Torna a compareixen seguint d'en Tofol] Be... tu...
de lluny sembles tonto, però de la vora ho ets!

Tofol = Al revés de tu, que'ts tonto de lluny i de la vora!
[Desapareixen, cap dins al celler]

Salvi = [Que compareix per l'esquerra] Bon dia! Ei!

No contestau! On sou! Mirant a dins del celler
 Ja trepitzen, veig! + la fet bona cullita en Jaume!
va cap a la casa i amb el bastó que
 dun, truca a la porta.

bi!... Que sou al pou! va per anar-se'n
 Va, va, no bi deu haver ningú!

Gracia = surtint a la finestra Qui demana!

Salvi = I doncs? Qui hem de fer?

Gracia = A, ets tu? apare Que deu voler aquest, ara!

Salvi = Que no bi es en Jaume?

Gracia = No fa molt qu'era per aquí. Si l'has de veure,
 espera'l!

Salvi = Molt bé pero... si tu baixesis... potser ens enten-
 driem i incaldria esperar-me! Per eullestis, sabs?

Gracia = Tant te convé?

Salvi = Baixa dona... qui encara que no'ma presisa molt... par-
 larem, que sempre es plaent parlar amb tu!

Gracia = Einc feina!

Salvi = Baixa; Mare de Deu, no morsego pas! Sembla
 que'm tingas por! Ja, ja, ja!

Gracia = Espera't! (molt mal-humorada) Ja baixo!

Desapareix de la finestra i surt per la
 porta del fons. Pausa curta.

Gracia = Tu diràs! molt sec

Salvi = Doncs que l'altre dia varem parlar amb en Jaume
 me de que li compraria mes carges de vi...

Gracia = interrompent-lo contrariada Si no'm volies parlar mes

34 / Salvi = I, doncs... que m de fer!...

Gracia = Ah, ets tu? ... ~~a l'esperar~~ Que deu voler ^{ara} aquest!

Salvi = Que no hi es en Yanne?

Gracia = Ara mateix era aquí!... Si pas de veurel, espera'l.

Salvi = Molt bé!... Però si tu baixessis... et parlaria a tu i no hauria d'esperar.

~~Gracia = Tu et corriges?~~ Salvi = Baixa dona!

Gracia = Baixo doncs. ~~(desapareix de la finestra i surt a per la porta)~~

Salvi = Això es el que vui, que baixis!... ~~(Pansa)~~

Gracia = Tu diràs!

Salvi = Doncs... Res, que l'altre dia varem parlar ^{amb els seus germes} de que hi compraria unes cargues de vi!...

Gracia = Si no era mes que per això... crec que no calia que baixés de dalt ont tot tinc un sic de feina, perquè... jo no puc pas dirte res... qu' això es cosa d'ell.

Salvi = Be si!... Això si!... Però es que vui parlarte de... d'un altre cosa, ^{aquesta cosa} ~~que això~~ si qu'he de dirtela directament a tu sola!

Gracia = Tu diràs? Explica't doncs!

Salvi = Gracia, ~~tu~~ ja sabs... Tu ja ho sabs lo que vui dirte!

Gracia = Que jo ja ho sé?

Salvi = Si!... Tu ja ho sabs! Prou que t'ho he demostat fossa i que tu... A'has esquivat sempre!... Aixó vol dir que m'has comprés.

Gracia = Ya ho tornes?..

Salvi = Ho veus com m'entento!...

Gracia = I be si.

Salvi = Si, ja ho torno, dones! Vine a dirte clarament, sens embuts, que si vob casareu... que si vob casareu amb mi! Trompent amb el
gest que ella fa, diu capít.

No, no m'contestis encara!... Deixam dir, doncs jo t'porto mes voluntat de la que tu t'creus!... Jo voldria que tu fossis ma muller... perquè m'agrades... i vaja... perquè t'estimo!

Gracia = resoluta, Avui, que m'parles clar... també t'hi parlare jo, doncs!

Salvi = Aixó es ll que desitjo.

Gracia = Doncs... que per ara, no vin casar-me, vet-ho aquí.

Salvi = Maria Gracieta, ⁴... No t'ho prenguis a broma ll que jo t'he dit avui... que t'parlo, amb molta serietat!

Gracia = amb fermesa.) I jo també! Jo també t'par
lo ^{molt} seriament a-ne tu! ... No vui casar-me!

I encara te diré mes... que, amb tu... no t'ho
pensis que, no m'hi casaré mai!

Salvi = rabios.) M'agrada!... M'agrada que
ben parlis ~~amb aquest to!~~ aixís! Com
si ho Deu... que m'agrada!

Gracia = Què vols dir!...
Salvi = Res... ^{anco} que m'agrada!

Gracia = Doncs, ja ho sabs!... I, si ara vols parlar
amb el Yanne, l'esperes que jo t'inc feina
per allí dins!...

Salvi = No... espera't. Un moment i ^{prau} voldria que
ben dignessis perquè no m'ho vels ane mi.
I, també voldria que m'dignessis perquè
a l'Hereu del Mas Vila també li contes
t'ares ^{sifa o nota...} i vares beure't del davant com ho
fas amb mi!...

Gracia = ~~Ha~~ l'Hereu de Mas Vila deixal... no
te m'preocupis!... Ara, si vols saber
el perquè no t'vui a tu... No ^{m'estare} ~~afare~~
si fas de dir'to, ben clarament ja t'apare tu ho
vols ^{anar}

Salvi = I escolto.

Gracia = O. tu no t'vui, perquè no m'agra-
des, ni m'has agradat mai! No t'vui

perque tens instins de bestia... perquè ets un
jugador... i un borratxo...

Salvi = Molt bé! sarcàstic Molt bé, les diuen!

Gràcia = Que totes les terres i totes les cases que vares
heredar dels teus pares les tens empenyades
i no vui que fassis amb el meu dot - que
segurament t'enduràs mes que la meua
persona - ^{patetisme} el que has fet amb tot el teu i no
et vui... perquè m'has fascinat... Totes memòries
i recordat el perquè t'has dit que m'has
fascinat!...

Salvi = Si, si! Molt bé! T'expliques molt bé!
Sino que no ho dius tot encara!

Gràcia = Que no ho dic tot? íronica Encara vols
mes?

Salvi = No, no ho dius tot. S'ara t'has dit jo
perquè no t'has cases... i perquè has despreciat
a tots els homes que han tingut el mal a-
cert de fixar-se amb tu.

Gràcia = Salvi... tots nos homes dolent i... el millor
que podem fer es acabar. Espera't o vesten
com t'e sembli i a mi deixam en pau! Ja
en trovaràs de dones que se t'endurà
a n'els braços sense pensar si gots!...

Salvi = Fins ara has parlat tu... veu que m'
toca a-ne mi ara. I que jo no t'he dit

tantes com tu m'en has dit de coses, no
mes t'en diré una, una sola. Que tu
no ets una bona dona!... Ara crec tot
el que s diu pel poble!...

Gracia = molt averada.) Que diu el poble!... Que, parla!

Salvi = Que tu no ets una dona bonrada!

comparació en Jaume per l'esque-
ra i al adonar-se de la violència
de la conversació escolta sens esser
rest

Gracia = rabiosa.) Salvi --- ^{tengas compte} alerta amb la llengua
perque ---

Salvi = Que tu no ets una dona bonrada, ni el
ten geremà tampoc!...

Jaume = Que està dient aquest home.

Salvi = Perque vosaltres dos, no viviu com a germans!

Gracia = Salvi!...

Salvi = Viviu maritalment!...

Jaume = no pot aguantar-se més i li diu amb molta energia
Salvi!... Que dius!

Salvi = ~~El~~ que sentis!

Jaume = Doncs t'haig d'arrancar la llengua! Mal home

s'agafen i lluiten revolcant-se
per terra

Gracia = Jaume, Jaume, deixa'l!

Gordi = comparació per l'esquerra. Qu'es això? Jaume Salvi!

~~###~~ ~~###~~ ~~###~~ ~~###~~

Jordi = Que diu aquest home? ... Treiulo d'agri!

Jaume = sempre volguent se lliurar dels que l'aguanten.) Hee
de matarte!

Gracia = Jaume! ... Jaume! ...

Xasi = Treiulo, treiulo!

Bielo = Vaja Salvi! En feu un xic massa! ... Apa
anewos-en

Salvi = Si, m'en vaig... i quan no t'aguantin
ja ins veurem!

Jaume = Ja ho veu qu'ens veurem! Ja ho crec
qu'ens veurem! ...

Van per embestirse i entre tots
els contenen, i ~~de~~ clou ràpida
ment la cortina.

Fi del acte primer

Erinli Vendell Library

El secret de Mas Pargual

Drama en dos actes i en prosa

Acte segon

Acte segon

L'acció d'aquest acte passa a l'entrada de la masia.

Aquesta es espaiosa amb la gran portada al fons i una finestra a cada costat de portada que comunica a n'el barri que hem vist i n'el primer acte. Dugues portes laterals dreta que comuniquen a les habitacions de la part baixa de la masia. A l'esquerra últim terme el començament d'una escala que va a les habitacions de dalt. A primer terme una porta que comunica a la cuina. A n'el pany de paret que forma la barana de l'escala, una pastera de fusta ~~tapada~~ i amb saques de farina buides i plenes al demunt. Arrambades a la pastera, ben visibles del públic cines de treball, cabecs, fangues... etc. Sotke de vigues desiguals i tortes. Al mig de l'escena una taula llarga amb ses corresponents cadires de boga. Penja

2/ del sostre, amunt i caure, al mig de la taula, un llum de petroli. A n'el fons sota cada finestra un banc de fusta.

Al descloure's la cortina compareixen als segudes a primer terme la blimenta i la bar-me; desgranant mongetes que prenen d'un cabàs i les posen a una olla que la blimenta té a la falda.

bar-me = Tu no'm vols creure però jo't dic que...

blimenta = I'ts cançonera, morra! Quan comences amb que tretze, son tretze...

bar-me = I tu una mal cor! I dolenta!... I maliciosa!...

blimenta = A mi'm dius això?...

bar-me = Si, una mal cor! Una males entranyes, com tots. Qu'en deuen fer de mal, quan sou tan maliciosos... tan mal-pensats!

blimenta = amenagant-la Mira!...

bar-me = Tots, tots dolents! Mireu que dir aquestes coses d'en Jaume i la Gracieta!...

blimenta = Be, jo no^{ho} faig correr per això!

bar-me = Igual que tots!

blimenta = T'esgarraparé avui, morra! molt cremada

bar-me = Igual que tots, te dic!

blimenta vol interrompre mes la bar-me continua amb mes energia.

Igual que tots te torno a dir! Quins motius tens pera dir el que dius d'ella! Perque en

Jamme i la Gracieta viuen l'un per l'altre?
Perque s'estimen tant? Si tu i el teu germà ha-
guesseu quedat sense pare i sense mare tan jo-
venets com ells, ~~us~~ habien de posar una injúria
a sobre vostre, pera el sol fet i prova de que als
ulls de la gent viviau ben avinguts?...

La Pepa en est instant baixa de dalt
i diu interrompent a la Janne.

Pepa = Que n'ets de gallaret, noia!

Janne = A mi no m'entreu d'aquí, si, que sou unes
dolentes de creure i de dir aquets disbarats en
quantia de la gent d'aquesta casa!

Blimentia = Ets tossuda i cega!

Pepa = Això, cega!

Janne = Vosaltres ho sou!

Pepa = Calla, no cidis, que des de dalt se't sent clar
tot el que dius amb aquest espinguet que tens!

Blimentia = És una baladrera!

Janne = Millor!

Pepa = Però escolta! Escolta poca pena! Tu creus que
nosaltres parlem perque si? Una noia que de
unes quans mesos ençà no es la mateixa... que
prou que se li veu amb la cara... que... entre ells
dos hi ha un misteri!

Blimentia = És clar que hi es!

Pepa = No la trobes tota canviada a la Gracieta?

Janne = Això si!

Blimentia = I doncs, talós!

4/ Pepa = amb por d'esser sentida No A' has adonat de que
ha canviat tota la gesonria? I de cos ... no la veus
tota estranyota?...

Climentia = Déixala! Si hi ha coses que ...

Barne = Be, això sí! De que la Gracieta, no es la Gracieta,
sí!... Però... en l'anue!...

Pepa = Que n'ets d'ignocenta filla!

Climentia s'aixeca i s'en va cap a la
cuina amb l'olla de mongetes desgrana-
des.

Climentia = Déixa-la qu'es inútil tot el que li diguis! Té
el cervell de suro i segons que, no pot entendre-o
la pobreta!

Barne = El que tinc, es mes cor que vosaltres; hi ha co-
ses qu'encar que siguin certes, no deuen dir-se!

Climentia = Vaja ves, noia ves... qu'ets ben tossuda. Desapareix

Pepa = M'en entorn a dalt que sí, la Gracieta...

Desapareix cap a dalt

Barne = agafa el cabàs amb les pel·lofes de les mongetes i
s'en va pel for.

Males llenyics, mes que males llenyics!

Climentia pausa. Torina la Barne amb
cabàs vuit seguida d'en Xasi i Lofol.

Xasi = I la Climentia?

Barne = Per la cuina!

5/ Eofol = donant-li una ampolleta Te! Diu que li don-
gues això. Si després d'una cullarada no li
ha passat, diu que al cap de mitja hora n'hi
dougues un altre! Oi tu?

Nasi = Això mateix!... I, com se troba!

Barne = Mes bé!

Pepa = baixant novament de dalt A, ja sou aquí? Que
porteu la medicina?

Barne = Si, ja te la pujo!

Eofol = a Pepa Com està!

Pepa = Be, un atac de nervis... i res més!... Dona'm
això Barne!

Si preu l'ampolleta i s'en entorna a
dalt. Barne la segueix.

Barne = Pujaré a veure-la!

Blimentas = venint de la cuina Ola!

Nasi = amb to de bronca Ola, salada!

Blimentas = mal-humorada Que no estic per coses, eh?

Eofol = Sempre està igual aquest plaga!

Blimentas = va a la pastera, l'obra absant ~~la~~ tapa i en treu
un pa i una ganiveta.

Es que mai sabs quan n'hi ha prou, tu!

Nasi = Be... no n'hi ha ^{pas} tant!... Ja no't diré res més, dona!

Blimentas = Això es el que veu! desapareix cap a la cuina

Eofol = Je, je, je! Sembla que t'ha parat eh pens?...

Nasi = La xicota està amainada per... tot això que
passa!....

Baixa l'avi Jordi de dalt

Xasi = al adonar-se'n Que hi ha novetat, aví?

Eofol = Que necessiten...

Jordi = Res... res de nou! Ja ha passat tot! Un cap de nivoll d'Istur... una tamborinada i res més!

Xasi = I en Jaume?

Jordi = Tranquil també! Dins que no hem de deixar que surti sens saber on va, perquè ens en faria una que... Hem de avisar a n'en Salvi perquè... Jo crec qu'el mataria si se li posava al davant!

Eofol = O, i aquell qu'es tan gallaret! Batua l'home!

Xasi = Si, però en Jaume...

Jordi = interrompent-lo El mala llengua! Mireu que dir aquestes coses!... Va, va! No puc pensar-i que no m'esgarri de cap a peu! Guina poca criança! I quins mals instints, el bestiola!

Eofol = Si aví, si! En mateix n'ha fet un gra massa en Salvi!

Xasi = I tot perquè ella no'l vol per casars-i!

Eofol = Així!

Jordi = Si. Bon si la Gracieta... i nosaltres tots, no el coneguéssim prou! El gran partit! El bon mossos! L'Hereu Salvi que amb tres anys que fa que ha entrat en posició dels bens qu'els seus pares, al cel sien, varen deixar-li ja no li queda res pera empenyar i ^{mal} vendre. Potser si, que ara voldria fer igual amb el dot de la Gracieta! El pillo!

Xasi = En atrapat està?

✓ Eofol = Voleu dir que l'Hereu Salvi està tan atrapat?...

Jordi = Que ~~ni ho~~ ~~està~~ dius? Està empenyat fins al coll que jo ho sé per part certa. I que s'espavili que els tribunals estant apunt de tirar-se-li a sobre!...

Eofol = Mireu l'aixerit!

Jordi = Si, l'aixerit dius?... El pilló! Que al veure que la bracieta no'l volia pera casar-se amb ell, i-nica manera de refer-se un xic, veient tots els seus propòsits per terra, veient-se perdut, ha bescanat a n'aquestos infelicos!...

Nasi = Això es de mala llei, pero...

Jordi = Que vols dir tu, ara!

Nasi = Que no es ell sol que ho diu això, perquè...

Jordi = rápit Doncs tan pilló i mal-bome es ell com els que ho diuen i ho creuen!

Eofol = a Nasi balla tu també!

Jordi = Ja ho sabs ara! I si tu t'ho creus ja t'en pots anar d'aquesta casa. Ho sento, si, ja t'en pots anar perquè jo ho diré a n'en Jaume ara mateix!

Nasi = Jo no he pas dit que ho cregués, avi!

Jordi = Ho abones!

Nasi = Campoc!

Eofol = Ell us ha dit, que no es Salvi sol el qui ho diu!
Això us ha dit!

Jordi = Jo mai he sentit que ningú digués una ^{infàmia} ~~brutícia~~
~~tot~~ com aquesta!

Nasi = És clar! Siguent com sou, quasi be parent amb els de la casa...

Eofol = Això! Ho guardaran pla bé de parlar-me al davant

vostre!

Bieló entra pel fons amb dos samals
que'ls deixarà arrambats a un recó

Bieló = Com segueix!

Tofol = Be!

Xasi = Ja està millor!

Bieló = Ja li ha passat l'atac?

Jordi = Ja està ben tranquil·la ara!

Bieló = Aquest Salvi, es un mala sang! I tossint, mal
llamp l'escaldi! Ara he anat a plasa a bus-
car aquets dos samals que abia en Jaume va
deixar a n'eu Ventureta, i no m'el trobo al
ning d'un cotllo de caps calents com ell, dient
pestes i disbarats contra els d'aquesta casa!

Jordi = El mal home! rabios Mireu, jo sò vell,
però si l'encontreis i 'l sentis parlar mal
deh d'aquí, amb aquest bastó, que'm serveix
per aporiar-me, li obriria el cap. Mal home! Pillo!

Tofol = Mes val deixar-lo que digui... i no fer-ne cas!

entra pel fons la Marguerida mirant
per tot com si busqués a n'algú
que no veu.

Xasi = T'es clar!

Jordi = O, es que mes val que jo li badi el cap de'un
cop de bastó i que s'escarmenti, que no pas
que'n Jaume se les hagi d'entendre amb ell
que, aquest potser li tallaria el coll d'un cop de

Marguerida va per entornar-se'n quan
en Bieló que s'en adona li diu:

Bieló = Ala Marguerida, que t'en tornes?

Marque = amb turbació Que no hi es la Gracieta?

Jordi = És a dalt amb en Jaume!

Marque = A, no hi es sola a dalt?

Xasi = És que no s'ha trobat bé i...

Marque = Ja tornare, doncs!

Jordi = Ja pots pujar i donar... tu ets de casa, com si
diguessim!

Tofol = Hi tal!

Marque = No, ja la veuré! Adéu! Desapareix

Xasi = Escolta!

Bieló = Si, busca-la!

Jordi = Ja es fora?... Que cremada!

Tofol = Semblava que li tremolés la veu!

Bieló = Si, com si estés espantada, oi?

Jaume = que baixa de dalt És anant a buscar els samals
a can Ventureta, Bieló?

Tofol = Balleu, en Jaume baixa!

Bieló = contestant a n'en Jaume Si. Aquí sou! [pels samals]

Jaume = Doncs anem que acabarem d'entrar aquelles por-
tadores!

Jordi = Com està la Gracieta!

Jaume = Be! Anem vosaltres que ja vine!

Xasi Bieló i Tofol s'en van pel fons.

¹⁰ Jordi = Vaja!... I tu sossega't i deixau estar tot!

Pensa que tot son enveges, i... res mes qu'enveges!

Jaume = Enveges? Jo no'n tinc a ningú d'enveja!

Creballs han com puc i si un altre fa mes que jo, millor per ell!

Jordi = Aixís es com ha de ser!

Jaume = I jo no dic ni bé, ni mal de ningú... que a mi res d'ells que fagi un altre m'interessa!

Tot hom te prou que fer a casa seva! Doncs no ocupant-me jo de ningú, crec que ningú te dret d'ocupar-se de nosaltres... de mi!

Jordi = No'n fassis cas home! ^{perdonar-se!}

Jaume = Hei paraules que no poden ~~deixar-se de dir~~ ^{perdonar-se!} ~~conclures!~~ El que ha dit en Salvi aquest mati...

Jordi = Però que no el coneixes a n'en Salvi? No sabs qui es? Un perdulari que ~~no ha sabut conservar el be de Déu de diners i terres que els seus pares li deixaren i que avui qu'està tota arruïnat... i que no sab ou agafar-se pera no caure, doncs dir-se: Mome- ra de salvar la meua situació es casant-me amb una noia rica! I... com que li ha sortit el tret per la culata...~~

Jaume = Si, ja us entenc.

Jordi = Es clar home! La Gracieta te un bon dot!...

Jaume = Si! És així mateix! Mes jo crec qu'encar que ls comptes no li han sortit com ell hauria volgut, no te necessitat de parlar com parla!

11/ Jordi = És clar, que no!

Juanne = I també crec, que jo... en Juanne, l'Hereu de Mas Casqual, ni per la bona memòria dels meus pares, ni per el que'm resta de dignitat i vergonya dec permetre, ni tolerar de que's parli aixís de mi!

Jordi = És clar que no!

Juanne = És molt gros, aví, així qu'en Salvi ni ha dit a la cara!

Jordi = Si, que ho es! Però deixa'n estar! Qui vols que'n fassi cas del que diga aquell mal home!

Juanne = No'n farà cas ningú, si jo li demano explicacions públicament... on el trobi, però si'l deixo dir sens fer-ne cas pel temor de buscar raons, el que avui son només que fantasies i males volences d'un desbarbat, serà demà un fet tan real i papable com si Rothsom en tingués proves certes!

Jordi = Be, si!... Eus rabó!... Però jo ho dic per... vaja que si us troben...

Juanne = No tingueu por; que si ell no vol guerra... Ja sabeu que jo soc i he sigut sempre home de pau! No vui res més, sinó que públicament desmenteixi les paraules que ha dites est matí allà fora! Res més que aixó! Que'm digui que ha sigut un cop de genit... i... que vagi en nom de Deu i a nosaltres qu'ens deixi ~~tranquil·ls~~! Estub pau i quietut!

¹² Jordi = És clar, jo ja ho veig!... Si'm trobes a n'el teu lloc, és clar, jo faria el mateix!... Perquè vaja pobre Gracieta, també...

Jaume = interrompent-lo ràpid Be, prou! De la Gracieta no'n parlem perquè... ella n' té la culpa de això que diuen! Que no ho veieu el canvi que ha fet?

Jordi = Prou!...

Jaume = Si heu parlat, tal com vaig dir-vos?

Jordi = Si!

Jaume = I què? Com sempre, oi?

Jordi = Igual! No'n som pas tot res en clar!

Jaume = Floris Ori Jordi estic desesperat, creieu-o!

Jordi = Vaja home!

Jaume = Si aví si. Desesperat! La Gracieta no és la mateixa, no és la mateixa. I no puc en-devinar el que li passa! Ha de ser, molt greu, que ella no s'expliqui! Si jo podria saber-o!...

Jordi = Ja ho sabràs, després fer! Qui sab els castells que ens fem i potser tot plegat no es res!

Jaume = Que potser no es res? Doncs creieu que a ma germana li passa, me no sé que... molt gros, molt gros!... Tant, que fins tenc, si, tenc el saber-o!

Jordi = Bà... home cà! Tencs com tot plegat, ~~no~~ ~~serà~~ ~~serà~~!

Jaume = Però que sou cegs l'avi? Que no us en recordeu de com era ma germana? Que no us en recordeu d'aquella noia enjogada, ~~ja~~ ~~ella~~ i festosa a tantes hores! Roja, encesa de gal-

tes com una magrana, fresca, amb salut per vendre!... Ara, trista, quieta, malaltissa; si no li preguntes es passa dies i dies sens obrir la boca! Ara la trobes en un recó plorant i si li preguntes que té amb un «no res!» et paga! No li heu vist la cara? Si no sembla la mateixa! Si no s'assembla de res a ni aquella Gracieta d'aquí casa! Sinó que mai ens hem separat, creuria que me l'han canviada!

Jordi = no sabent que dir Be, si però...

Jaume = Això no pot seguir aixís! Avui mateix, mireu que us dic! Avui mateix, si no hem parlat clar d'una vegada, que jo pugui saber el que li passa, pera ajudar-la en el que sigui... pera posar-li remei, si es que n'hi haigui... que... què diables se jo que pot passar-li, avui mateix, crido el notari, arreglo totes les escriptures, li dono el que li toqui de terres, cullitres, cabals... en fi el que li toqui a ni ella, i o ella s'en va de casa o ni en vaig jo!

Jordi = En-ets boig? Que dius ara!

Jaume = Ja ho he dit! No puc ^{seguir} ~~seguir~~ mes temps això!... No hi puc viure mes aixís!...

Jordi = Però...

Jaume = I ai, d'ella, que si no ha filat dret!... Si algun dia m'fes abaixar la cara... la mato! Com hi ha Deu que la mato!

Jordi = Calla, calla que no sabs el que t'he dit! Desbaratat!

¹⁴Jaume = És que aví, vos no sabeu com jo pateixo! [Plora]

Jordi = Si ho comprene fill meu! Si jo hi pateixo tan com tu!... I ella pobreta!... Si s'aprima, que cada dia s'hi coneix!...

Jaume = Enérgic Doncs que parli llamps de Deu! Que té! Que vol! Que no m'porto bé, jo? No duc les coses de casa ben clares... ben administrades?... No li dono cada any el que li toca, després de les culletes?... I fins més i tot del que li pertoca, que li dono! No té tots els seus cabals en bon lloc qu'ella sola en pot disposar... que sap ben d'ella!...

Jordi = És clar, home!

Jaume = Doncs prou! Jo no puc fer més per ma germana! Jo m' desentranço per ella... doncs que correspongui... que m'ajudi! Sinó... ja ho he dit, avui mateix m'en vaig de casa! No hi vull viure mes aixís! No puc, vaja!... No puc, mal llamp!

Jordi = Veuràs, deixau per mi! Jo ho esbrinaré tot i...

Jaume = Deu ho vulgui, perquè sinó, ja us ho dic! Acabarem de cop!

Jaume s'en va cap al fons. Jordi el segueix fins que desapareixen. Segueixen conversant.

Jordi = Tots callaz, buccango! Vaia unes coses de dir! Teias si la deixaries a ta germana! Vaja! Vaja!... azafant les coses aixís... per la punta dels cabells

no s'arregla mai res! Deixau fer mi i neuràs...

Ja son fora. L'excusa resta un moment sola fins que compareixen la gracia baixant de dalt, poc a poc. Està molt pàlida i té 'ls ulls petits i vermellors de tan plorar. La segueixen la Pepa i la Carne.

Pepa = Vaja, veus dona, com tot plegat no es res?

Carne = carinyosa I tal! No ploris mes, ja!

Pepa = ironica Est ha passat! Grans d'ase no arribau al cel! Que diuen?... Deixels dir, dona! De Deu digueren!

Carne = apar a Pepa Espòcrita!

Pepa = apar a Carne Balla bestia! Que se de dir-li doncs!

Carne = Dolenta!

Gracia = s'assen prop de la taula i reposant el cap sobre les mans de còxes a la taula.

El cap se m'obra!

Carne = És de quan has caigut, això! No tinguis por!

Pepa = Si vós t'hi posare un xic mes d'aigua fresca!

Gracia = No cal gracies! Pansa Feu, feu vosaltres! Deixeu-me sola! Deixeu-me!

Pepa = Bon vulguis!... Si vós alguna cosa... no estinguis... que a nosaltres no has pas d'amoïnar-nos!

Carne = És clar, que no'ns amoïnes!

Gracia = Gracies, gracies noies! No vui res! No! Aneu a treballar!

15 Pepa = bon vulguis!

blimenta ve de la cuina.

blimenta = Al veure a la gracia Estàs millor, noia?

gracia = Si!... Però... deixeu-me! Deixeu-me sola! Vui
estar sola!

blimenta = Estava arreplant el dinar! jo.

gracia = Ja ho fare jo. Aneu, aneu! Ja m'ha passat!

barne = Vaja pesades, deixem-la si vol quedar-se sola!

blimenta = Si, si, aneu!

Pepa = En mateixa!

s'en van cap al fons i compareix
al mateix moment d'anar a sortir
elles en Bieló

Bieló = On aneu, vergaules!

blimenta = A arrossegar l'ase per la vila, talós!

Pepa = Ben-te aquest ou! Li pega un cop Mala pècora!

barne = Sembla que t'has quedat parat noi!

Bieló = Vols callar!... Sinó que jo no en faig cas de
les mules grutes!

Pepa = A qui diràs mules, eh?

blimenta = Aneu, aneu que hi cou això de l'ase!

barne = Ja, ja, ja! Ase!...

Pepa = Si, ase i talós! Això!...

Bieló = I vos, vella rancia. Esdevenguda

Pepa va per envestir-la

blimenta = contenint-la Vaja, aneu i deixem-lo!

Ase!... Ase!... Ase!... Desapareixen les tres dones

11/
Bieló = A la porta (Tareu ment amb l'home negre
que no us robí a totes tres i s'us emportí a
n-el cau de la tierna! Ja, ja, ja!

entra i agafa aquells samals qui ell ma-
teix porta i diu al adonar-se de la gracia

Bieló = A, ets aquí? Ja et trobes millor?...

gracia = Si, ja estic millor, gracies! s'aixeca i s'enfuta a
dins la cuina.

Bieló = M'en alegro, noia! [perque s'en a anat] Està amoi-
nada, la morra! M'ha deixat amb la parau-
la a la boca! Ya, va!

S'en va pel fons amb els samals. S'exc-
na resta un curt moment sola fins
que compareix pel fons la Margueri-
da amb el mateix misteri d'avants.
Al entrar mira per tot per assegurar-
se de si hi ha algú, un cop segura
que l'escena està sola va per pujar es-
cales amunt al precís moment que torna
la gracia per on ha desaparegut.

Margue = Deu ser a dalt la gracia! M'en hi pujo!

gracia = al ser al mig de l'escena adonant-se de Marguerida
Qui puja a dalt?

Margue = A, ets aquí? Soc, jo!...

gracia = Tu, Marguerida? Quan has trigat, Deu meu!

Margue = He correput tan com he pogut!

18 / Gràcia = I... que, dignes! amb molta impaciència Estem soles!
No t'aturis! amb silenci Perque calles! Dignes!

Margue = Be, dona no t'poris aixís!

Gràcia = Que esperas! Que no veus que m'has patit!

Margue = Veu's... Has de pensar que les coses... s'han de
sapiguer agafar... no cal com explicar-se.

Gràcia = impacientant-se mes Que vol dir això, Margue-
rida! Hem dius mala nova?...

Margue = Si no m' dones temps de respirar?...

Gràcia = No tens temps de respirar, i t' sobra talè per a
dir-o?

Margue = greument i amb por d'esser sentida Es mort!....

Gràcia = amb crit de l'ànima Com? Que dius! Ell... es
mort? En Guim?...

Margue = Si, acaba de morir! Té una boca que ha
donat l'ànima a Deu!

Gràcia = plorant desesperada Deu meu, Deu meu! Però ai-
xò es horrorós! Com quedo jo? Com quedo Margue-
rida!

Margue = Calla, no cridis! Si t' sentien?...

Gràcia = Guina situació la meua, mes espantosa! Com
quedo pobreta de mi!... Estic perduda! Estic per-
duda!

Margue = Calla, per Deu! Calla et dic! Poden sentir-te!

Gràcia = Can me fa! Que m' senti tot bon, si, tot bon!
Soc una desgraciada... una desgraciada!...
En quina situació hem deixes, Guim, Guim, el
meu Guim! pantejant O, Deu! El mon me
can a sobre, si, sento el pes aquí a n'el pit

que ni ofega! M'ofego, aire, aire!...

Margue = sostenint-la Vaja gràcia... gracieta... calma't!
Asserena't! Tot s-arreglarà!

gràcia = No, no pot arreglar-se res, que tot està perdut per mi... estic perduda!

Margue = Però calla que si venia en Jaume!

gràcia = O, si, que vingui i que m' mati... que soc una mala dona, desesperant-se mes una mala dona!
esporuguida Si, si! Callem, callem! Que no vui que ~~ha~~ senti, no, en Jaume! Ha d'ignorar-o sempre --- passi el que passi! Ho sent? agafant-la
per un braç i'm molt esporuguida

Passi el que passi! Jura'm Marguerida que mai sortirà de la teva boca una paraula que pogués donar à entendre à ningú...

Margue = Per la salvació de la meua ànima, t'ho juro!

gràcia = gràcies! curt silenci. gràcia plora No, en Jaume deu ignorar-o sempre, sempre... que no m' ho perdonaria mai! Pobeta de mi! Quins, Quins meus Mort! Ell mort i jo... jo que hauria d'haber mort mil voltes!...

Margue = ràpidament balla, calla, que ve algú!

gràcia = espantada En Jaume! No vui veure'l! No vui que m' vegi! Tina, Marguerida, vina, anem dalt!

Tan per anar-se'n escales amunt, quan comença a pareix l' Avi Jordi pel fons.

Avi Jordi = Que us passa! Qui es mort?

2° Margue = L'avi Jordi qu'ens ha sentit!

Gràcia = Balla! Anem dalt!

Jordi = Gracieta! Qu'es aquest misteri!

Gràcia = Res, res! a Marguerida Anem!

Jordi = Vaja prou, reira! Energicament En, Marguerida!
Qu'es això? Ja l'altre cop A' se vista. Molt estran-
nya! Que volen dir tots aquests ~~misteris~~ ^{avís}! Fins
a quan han de durar aquest seguit de misteris
i estranyeses? Digueu, llàm de Deu! D'aquí
no surts que jo no sàpiga el que ~~representa~~
~~tot això~~ passa!

Margue = excusant-se Tenen...

Jordi = Ja ho he dit!

Gràcia = desidint-se de cop Si. Veniu ràp, l'avi! Veniu
ràp d'enfadar-vos! Vesteu Marguerida i dei-
xa'ns sols!

Margue = És que tu...

Gràcia = No temis!... imperativa Vesteu!

Margue = bon vulguis! o en va pel fons

Gràcia = plorant Si. Ha arribat l'hora de que us ho es-
pliqui tot avi! Veniu, seieu!

Jordi = Gràcies a Deu! Parla!

L'avi Jordi seu prop la taula i la Gràcia
seu a l'altre costat de la mateixa.

Gràcia = Si, que parlaré! No vull que passeu mes temps igno-
rant això que per vos i per en Jaume com per tota
es un secret... un misteri! Mai ningú n'ha ende-
rinat res; una persona hi ha al mou, no més, que
ho sapiga; i aquesta es la Marguerida... i ara ho

sabreu vos. Però... escolten bé l'avi! Passi el que passi us prec - i us ho prec amb tota la forsa de la meua anima - de que en Jaume ho ignori sempre!

Jordi = No pateixis; per mi no ho sabrà. Dignes.

Gràcia = Si, si que us ho diré tot, que jo he sigut una dolenta... una dolenta; i amb vos més que amb ningú, que a vos, que sempre m'heu estimat tant, que tant ho heu sigut amb mi, no sabia d'amagar-vos res! Tan debò de Deu que jo us ho hagués explicat tot, com quan era xiqueta, que avui no m'hi trobaria com me trobo! Mes, no hi ha remei... que el que s'ha fet no es pot desfer, i ara sóc jo qui ha de pagar la falta! I qui estic ben disposta a pagar-la!

Jordi = Be, be! No t'excuses i explica't... explica't que ja estic veient que tot plegat no deu ser res i tu... Be, dignes!

Gràcia = Jo he fet un gran pecat, Avi! Un pecat tan gros que ni vos ni en Jaume, podeu perdonar-me'l mai! Perquè a mes d'haver sigut devot en resistir-me a caure, us he portat enganats molt temps!

abaixant la veu i mirant a terra avergonyida

Jo, avi, he de tenir un fill!

Jordi = font un bot de la cadira Que dius!

Gràcia = El que sentiu! He de tenir un fill!

Jordi = Deu del cel! No pot ser!...

Gràcia = Si avi! ~~Però si no s'et sabia cap relació amorosa amb cap~~...

Jordi = Però si no s'et sabia cap relació amorosa amb cap home... com pot ser! És que, el que s'ha dit pel poble...

el que ha dit aquest mati en Salvi, de que tu i en
Jaume...

Gràcia = interrompent-la horroritzada O, callem! No digueu
mes, avi Jordi! Pobre germà! I vos creieu capàs a
n'en Jaume de...

Jordi = Jo no, però tho dius... Veuràs, continua... que ja no
se on tinc el cap!

Gràcia = No avi, no! No mal-penseu d'en Jaume qui es un
sant, que jo no m'ho he merescut mai l'amor
i el carinyo amb que m'ha tractat en Jaume, que
soc mes dolenta ^{del} que tots no penseu i del que m
penso jo mateixa!

Jordi = Doncs, qui...

Gràcia = El noi de Masburquina d'allà les Planes!

Jordi = Que dius ara? Aquell escanyolito qui estudiava per
metge a ciutat? El nebot de l'arcabde?

Gràcia = El mateix!

Jordi = Deu me, Deu meu! Però... explica't... com va ser que...

Gràcia = Vaig conèixer'l l'any passat a l'Aplec de la Ri-
bera. Jo anava amb les noies de càno Felix i amb
la Pubilleta de Maspons. I aquest xicot qui era a-
mie de la Pubilleta va acostar-se a nosaltres ens
va saludar i va fixar-nos a totes! Jo vaig agradar
a n'ell, i ell, que sabia dir mes coses ensisadores,
que jo m'hi embadaliss escoltant-lo, va agradar-
me a mi. Passarem tot el dia junts i només va
ballar amb mi. El convidarem a que vingúés amb
nosaltres a n'el carro, qu'enviamarem tot de flors
boscomes i de canyes verdes, i ^{ell} va acceptar. O,
quin dia mes alegre aquell! Quins cantos dintre del

carro, tornant de l'aplec! Guina alegria! Guines riallades! Guins ebhogerraments! Semblava, com ell deia, una gavia d'ocells joiosos que anessin a portar l'alegria pel mon! Semblava un esclat de joventut que passés plans enllà!...

Jordi = Si... i què!... No t'aturis! Que'm moro de desig de sobre-o tot... tot!...

Gracia = Varem arribar a vila que fosquejava! Al entrar a la Plassa de l'Esglesia, qui estava molt animada de gent, el nostre carro fou rebut amb crits, de: visca el carro guanit, i de furiosos picaments de mans. I jo contenta, felicitava a n'el noi de Masbueguina per l'acert que havia tingut en ramant-lo, i a tot bon ho deia jo, que no m'hi veia de satisfeta, com si aquell xicot fos parent meu... o cosa... meva. - ~~Et~~ eurauat del noi; eh? d'en Guin! Guin garbo! Et, qui està bé? Que fa molt goig! - Varem baixar del carro i el carreter qui era en Bòia, va donar nos totes les flors boscanes que xiclant i cantant ebhogerrades habíam cullit durant el matí i que a la tarda deixarem un castre de perfum per les planes on passarem, i en oferiment de gracies per no haber pres mal ningú les varem deixar a ram ab peus de la Verge. La Mare de Deu de Gracia, la Verge bondadosa que mai desampara a ~~hèr~~ ~~gires~~ filles - ho diuen, que a mi m'ha desamparat del tot - va semblar que m'sourreia de satisfeta per la nostra opena.

Curst silenci

24 / Jordi = Dignes, filla, dignes!

Gràcia = aisissant-se els ulls Quan vaig deixar a les amigues en Guim hem demanat per acompanyar-me a casa. Pel camí va dir-me que jo li agradava molt i que volia demanar-me pera casar-se amb mi tan bon punt hagués finalitzada la carrera. Jo per tota resposta esclafia a riure estrepitosament a cada paraula amorosa que ell tremolós me deia. Ja ho sabeu vos aví que això del festejar sempre m'havia fet gràcia a mi! Però ell, el xicot com mes jo reia mes s'explicava, i enlloc d'enfadar-se i de despreciar-me i deixar-me per beneïta, se anava engrasant, fent arguments que jo tot rient, me'ls escoltava ben plaenta, per xò! Jo sentia, a cada paraula que sonava a mes orelles com una musica dolça, uns cops aquí al pit que semblava que m'faltés aire pera respirar!...

Jordi = Ja t'entenc, ja! Tots l'hem sentit aquest fantig, alguna vegada!

Gràcia = Les rialletes i paraules ironiques pròptament acabaren! Tota jo vaig trobar-me ben aviat dominada per ses rabus, i quan ell me deia que d'avants de veure'm, ja m'havia presentit i estimat, quan ell me deia molt baix a l'orella, que jo sentia el seu alè terri aquí a ma galta molt a la vora com si besés, que ja m'havia vist en somnis avants de conèixer-me jo l'escoltava emocionada... emocionada... plora I fou allavors quan m'adoni de que me l'estimava!

25 / Jordi = No t'afectis aixís, dona!

Gràcia = Si poc sàbeu avi, el consolador qu'es pera mi el pagueu explicar a n'alguí... i més a vos, aquest secret que mi ha destrogat tan de temps les entranyes!

Jordi = El que no puc entendre, noia, es perquè no ens ho vares dir desseguida a-ne mi i a n'en Jaume això? Si tots n'hauríam estat contents del teu prometatge!

Gràcia = Veureu! Com us dic, vaig trobar-me tant dominada per aquell home tan senzill i carinyós que coigui a n'els seus braços seus darme'n compte. Va besarme freneticament... i al sentir jo el pe-
to en mes galtes vaig fugir espuruguida i vergonyosa cap a casa. Passaren uns dies que no varem veure'ns. Un vespre anant per aigua a n'el rec d'en Bolet m'el trobo que m'esperava. A la claror de la lluna prim i palit com estava ben semblà una aparició... un ser de l'altre món!

Jordi = Si té un pulmó a càr Pistrans segons els metges!

Gràcia = Jo anava a fugir i ell va aturar-me per un braç i ben tornà a parlar d'aquell amor que tan el feia sufir, de la necessitat que tenia de que jo l'estimés a n'ell, que patia dia nit horrosorosa pensant amb mi sempre... que si arribaria a estimar-lo... I ai, pobreta de mi que jo havia patit mes qu'ell aquells dies que a tot arreu el veia... i a totes hores...! Vaig omplir els canters i sense contestar-li, sense dir-li que també l'estimava, que jo ben sentia ja tota d'ell, sense dir-li res, vaig deixar-lo plorant com una criatura

ra i fount-se de desig d'una resposta meua, m'en vaig anar tan depressa com vaig poder ~~a casa~~. Bon vaig plorar al ser a casa, empenedida de no haver-li contestat! «Quin mal cor - ben deia a mi mateixa - Quin mal cor de fer-lo patir aixís»

Al anar-me'n al llit vaig sortir a la finestra esperançada de veure'l a baix a l'era, i vaig pensar que si ell, ben veia no s'en aniria tan desconsolat a casa seva. Mes, ningú, res! Fosca i silenci... Al cel la lluna feia mes quita la nit i mes misteriosa!

Jordi = No t'aturis... ~~que'm fises per saber tot i si troba en Jaume...~~

Gracia = Varen passar dies i mes dies qu'ell no venia i jo patint horrorosament per la por de no veure'l mai mes. Quins dies vaig passar avi! Habent de riure devant de la gent, feia l'esbrogerrada per a que no sospités ningú, res del que'm passava! Als dos mesos de no haver-nos vist - pobret havia estat un mes al llit i el metge pogué aparar-lo un xic - se'm presenta altre vegada al mateix lloc i a la mateixa hora. Aixís que el vaig veure ben caiguiren els cantars de les mans i vaig correr instintivament cap a n'ell que'm va rebre amb els braços oberts... I no hi va haver necessitat, com si ja ens ho haguéssim dit tot, de dir-nos res. I... aixís varem anar veient-nos molt temps... fins que un dia... ni se com... ben feu tota d'ell! Plora

Jordi = Però... perquè no el fies venir a parlar amb en

Jaume! Dignes?

Gràcia = Hem deia que esperessim qu'es posés bo' del tot... i que acabés la carrera que li faltava^{no} mes que mig any i allavors hem demanaria i ens casariam, tot a l'hora! [Plora amargament]

Jordi = [molt ansinat] Mal llamp de canalla!... caps bruts!... Be, però no dius qu'el xicot t'estima... que vol casar-se amb tu... Doncs aquí tens el remei, tontota!... [Gràcia sanglota fortament]

Us caseu i... Que tens? [va cap a n'ella] Gràcia!

Gràcia = Ballen, callen... que 'l cel s'ha girat en contra de mi! [s'alta desesperada] I jo al món no hi puc viure... ja no hi puc viure... no hi puc viure!...

Jordi = Que dius aquestes bogeries! balla! Reira de vet... que un home a vels meus anys tinga de trobar-se amb aquestes trifulgues!... Vaja... vaja... vi-na'm aquí! Ara estás massa fora de... tu, pera que't renyi. La falta es grossa... en Jaume... No se com ho farem pera que no s'en enteri! Però tot t'e remei, dona! [carinyos] Una rellicada... i res mes! Us caseu, desseguida i...

Gràcia = Avi! Avi! ballen, callen! No segueix!

Jordi = Però...

Gràcia = El noi de Masburguina... el meu Guim... aquest mati... ha mort!...

els sanglots li ofegan la paraula i cau abatuda a una cadira

Jordi = Que dius !!

Gràcia = És mort!... es mort!...

Jordi = Quina desgracia!... No hi ha remei, doncs! Pobre casa!

Gracia = [redreçant-se amb desesperació] A! No. Pobre casa no!... que ningú ho sab això sinó vos i la Marguerida... i mi heu promès no dir res... [pausa] No puc viure!... No puc viure!... Pobre de mi! [amb feresa] A, si un llamp del cel ben fes cendra ara mateix! Perquè no mi he mort jo, mil voltes abans qu'ell!

Jordi = Balla!... balla!...

Gracia = No puc viure! No puc viure avui, mes passi el que passi... qui en l'anime no'n sapiga mai res!

Jordi = Ara veig el perquè a ti el ^{poble} es parla de tu i el teu germà d'aquesta manera... com qu'estàs tan canviada i ningú coneix els amors?...

Gracia = Quantes voltes mi he clavat les ungles dins la carn volent esqueixar-me les entranyes! Quantes voltes mi he revolcat per terra volent matar-me, volent desfer-me tota jo!... Mes tot ha estat devades que aquest fruit del pecat està més agafat qu'una llagasta!

Jordi = [amb desesperació] O, Gracieta! Xena!... Que has fet amb tu mateixa!... Que has fet de teu germà... i mes que res... que has fet d'aquesta casa... d'aquesta santa casa!... No saltres ens en anem, avui un, demà un altre qu'ella es queda!... Quina vergonya! Pobre casa! O, si els pares...

Gràcia = ballem! ballem!

Se senten encaronaments de gent
que s'acosta

Ve gent avi! Jo m'en vaig a dalt!... Passi el que
passi... res, a nien Llanue!... Res!

Jordi = Ves tranquila que... Ja'm parlarem un altre
moment que ara jo... Sembla que m'ha
cagut un llamp als peus i que m'ha
dixat ego!

La Gracieta, resta un moment
pensativa, atreta per una idea. El
costre li prent una expressió molt
tràgica. No ha entès això que aca-
ba de dir en Jordi i després de
un moment de dubte puja escales
amunt amb molta desfició.

Jordi = Guina desgracia!... Guina desgracia! [Passa.]

Bieló = [entra pel fons molt afectat] Bi!... Qui bi ha aquí!
A, sou vos l'avi?

Jordi = Bi! Que tens! Dignes!

Bieló = En passa una de molt regrossa!

Jordi = Que bi ha!

Bieló = En Llanue, que...

Jordi = Dignes... no'm fassis estar amb aïrria, que
li ha passat a nien Llanue!

Bieló = A n'ell res!... Ell... que ha mort a n'en
Salvi!

comparixen pel fons en Nani i en Tofol
i seguidament la Pepa la bliment
Llanue i Marguerida

30
Jordi = Que dius, ara!

Xasi = On es la Gracieta!

Totol = No li dicu de sobte a n'ella que... s'afectaria massa!

Jordi = Converat que no sab el que li passa I on es ara en Jaume!

Sepa = Els mossos l'han agafat!

Bliment = Ara el porten!

Jordi = Deu meu, no se on soc! Soc massa vell pera resistir coses tan gegones! No puc mes!

com si anés a agafar-li un treball

Jaume = a Jordi Que no us troben, be, Avi?...

Jordi = Si! Si! nirviós bonteus!... bonteus... com ha sigut!

Marque = On es la Gracia! Xi li'm fan cas

Bieló = Com ja sabeu ens en hem anat tots a continuar la feina. En Jaume i jo hem anat a càl gravat a portar-li una portadora que va deixar-nos l'altre dia, quan el passar per la plassa hi havia encara el rotllo de ximpler escoltant les explicacions d'en Salvi. En Jaume que'l veu i hem fugit corrents cap al rotllo obrint-se pas a cops de colles. Llavors ell que s'encara amb en Salvi i li diu: - Tu mal home! Ja s'ha acabat això! Tu que aquí, davant de tot hom desmenteixes el que avui has dit a casa i el que ara estàs dient aquí, també! - I l'altre, que per tota resposta li venta bastonada a la cara. En Jaume, cego de ira s'ha tret un ganivet que duia ... i ... veus... aquí ... que l'ha deixat mort a l'acte!

Marque = mirant per tot Que no he sentit la Gracia!

31/ Jordi = [cau sobre una cadira abatut] Sobre casa! bon
A'enforses!

barne = lent que s'acosta!

Biel = Deuen portar-lo aquí!

Margue = On es, avi, la Gracieta!

Avi Jordi = S'en ha pujat a dalt!

[Marguerida s'en juga escales amunt i
desapareix]

Pepa = [amant cap al fons] Si que venen!

[Ets van cap al fons. A fora, al barri
gran animació.]

blimenta = Ara entrem a n'el barri!

barne = No'l duen lligat!

Biel = bon que n'Jaume té raó!

Tofol = Ben net que sí!

Biel = Que tots estem a favor seu!

Nari = Qu' està groc!

Pepa = Ara!

Jordi = Aixecant-se sense poder donar un pas. No puc!...
No puc!...

[Pel fons compareix en Jaume entre
dos Mossos de l'Esquadra. Després d'una
pausa en que s'ha quedat a la portalada
sens entrar a l'escena, entra lleugera-
ment als braços de l'Avi Jordi. Romanen
una llarga estona abraçats. Ploran tots dos.]

sense poder. se dir cap paraula per l'encís que ls domina. Se sent un crit formidable a dalt al pis. Al oïre aquest crit Jaume se separa d'en Jordi i escolta sens moure's del lloc. Tots els personatges que parlen entren a l'escena. Gran espectació; a n'el fons gent sens entrar a l'escena.

Pepa = Qu'es això!

Nani = Que passa!

Bielò = Ha sigut a dalt!

blimentar = Sembla la Marguerida!

Totol = Quin rit més estrany!

Tot això dit atropelladament quasi tots a l'hora.

Margue = surt a l'escala i diu espantadíssim Correu! Pu-
jen tots!

Jaume = amb gran crit Que hi ha! Dignes!

Margue = La Gracieta, s'ha penjat!

Jordi = Que!?

Jaume = Redeu!...

Exclamació de Thom

Pepa = Que dius?

Jaume puja corrents escales amunt.
Tots els altres i els mossos, el segueixen.

blimentar = Els horrors!

Bielò = Quin dia per aquesta casa!...

33/ Jordi = [sol a l'escena] Pobre Gracieta! [Plora] Ella ja ho ha dit! - El cel m'ha deixat i el meu ben llessa!... no puc viure!... No hi puc viure!...

Cofol = [barca esclata avall horroscat] No puc jo! Quina enigma que fa el mirar-la! S'ha penjat a una vida del seu quarto!

Jordi = On es, ara!

Cofol = En Jaume li ha tallat la corda ~~entornant-la~~ ~~a uns dels seus braços~~... i la ha deixada sobre el seu llit... i li han tapat la cara amb un llençol que... m'en he tingut d'amar d'enigma que m'ha fet!... Quina basarda!... Els ulls en sang fora de les conques, un pam de llengua fora de la boca, la cara inflada i amoratada, el coll prim... prim... com si volgués trencar-se. Li pel gran fons del cos...

Jordi = Deu la tinga al cel! Pobre Gracieta!

Cofol = Si!... Deu l'haig perdonada!

Compareix en Jaume plorant desesperadament. El següent els dos mossos i ~~els~~ tots els que hauràn pujat a dalt. Avi Jordi va a rebel tambalejant. Començ a abraçar-se.

Jaume = Avi Jordi!

Jordi = Jaume!... Fill!...

Jaume = Perquè... perquè s'ha mort, avi!

Jordi = Fill... fill... [sanglota fortament]

Jaume = Enterreu-la bé que jo... [No pot seguir. Plora]

³⁴Jaume = després d'una pausa, separant-se de Jordi Tins
que torni, Avi Jordi, vos sou l'amo de
aquesta casa! a n'els seus treballadors Ho te-
nim entès?

Tots fan que oi amb el cap.

Jordi = Ves tranquil! Fill... fill meu!...

Jaume = A revèure!

S'estrengen fort novament i després en Jaume surt pel fons desconegladament. El segueixen els dos mossos i tota la gent del poble que s'ha quedat a fora. En Jordi agafa a la Marguerida per un braç i la duu al porcell per a que els de més no sentin el que diuen.

Jordi = Marguerida! En Jaume s'en va a presirir! La bracieta, es a dalt morta! Ningú més, que tu i jo sabem el perquè la trena... s'ha penjat!... guarda el secret mentre visquis! Que no surti de ta boca, ni quan sigas colgada sota terra!

Celò ràpid

Cordera 25 Juny 1922.